

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa (...) Otwartego Funduszu Emerytalnego w W.

przeciwko P. Spółce Akcyjnej w W.

o stwierdzenie nieważności uchwały,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 28 stycznia 2020 r., sygn. akt VII AGa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od P. Spółki Akcyjnej w W. na rzecz (...) Otwartego Funduszu Emerytalnego w W. kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 28 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej P. Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 8 marca 2019 r., w sprawie z powództwa (...) Otwartego Funduszu Emerytalnego w W. o stwierdzenie nieważności uchwały, oraz orzekł o kosztach procesu.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła pozwana, wskazując na naruszenie art. 20 k.s.h., art. 304 § 3 i 4 k.s.h., art. 385 § 2 k.s.h. oraz 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ K.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

4. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie spełniać przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie,

nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

5. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołała przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podawała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba wyjaśnienia, czy wprowadzenie w statucie spółki akcyjnej dodatkowego warunku uprawniającego do powoływania i odwoływania określonej liczby członków rady nadzorczej i jej przewodniczącego, polegającego na ustanowieniu wymagania posiadania pakietu akcji przez określony czas jest dopuszczalne zgodnie z art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h. i nie jest sprzeczne z naturą spółki akcyjnej lub dobrymi obyczajami oraz nie narusza zasady równego traktowania akcjonariuszy w takich samych okolicznościach (art. 20 k.s.h.).

Skarga kasacyjna jest też oczywiście uzasadniona, ponieważ orzeczenie jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h. w związku z art. 20 k.s.h.

Sąd Najwyższy wskazuje przede wszystkim, że łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzeby wykładni przepisów budzi poważne zastrzeżenia. Jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawa) generalnie wyklucza możliwość przyjęcia oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. najczęściej wzajemnie się wykluczają: jedna uzasadnia przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na interes publiczny (pkt 1), a druga - z uwagi na interes prywatny skarżącego (pkt 4). Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga

interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Skarżąca natomiast wskazuje na oczywiste naruszenie przepisów art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h. w związku z art. 20 k.s.h. i jednocześnie buduje zagadnienie prawne oparte na wątpliwościach wynikających ze stosowania tych norm prawnych.

6. W przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. chodzi o zagadnienie prawne obejmujące poważną wątpliwość prawną, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie sądowym, którego wyjaśnienie jest potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. Skarżący, wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, powinien sformułować to zagadnienie, wskazać na wyłaniające się poważne wątpliwości interpretacyjne, przytoczyć argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen i wykazać, że wyjaśnienie przedstawionego zagadnienia będzie miało znaczenie zarówno dla praktyki sądowej, jak i dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym.

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom, nie wykazała bowiem, że podane w skardze problemy dotyczące stosowania art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h. w związku z art. 20 K.s.h. wykraczają poza zwykłe wątpliwości, niewymagające wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Sąd Apelacyjny dokonał analizy art. 10.2 punkt (a) statutu spółki wprowadzonego uchwałą Nr [...] Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy P. Spółki Akcyjnej z 13 lipca 2018 r. Wskazał, że wprowadzone zmiany polegały na przyznaniu uprawnienia do powoływania i odwoływania dwóch członków Rady Nadzorczej Spółki, w tym jej Przewodniczącego, akcjonariuszom Spółki, którzy posiadają co najmniej 33% pakiet akcji, dodatkowo nieprzerwanie od więcej niż dwóch lat w chwili wykonywania swojego prawa. Ponadto postanowiono, że w przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz spełnia warunek posiadania co najmniej 33% akcji, uprawnienie do powołania Przewodniczącego Rady Nadzorczej ma ten z akcjonariuszy, który posiada pakiet co najmniej 33% akcji przez dłuższy czas. Zdaniem Sądu drugiej instancji uchwała, wprowadzając dodatkowe kryterium czasu posiadania pakietu 33% akcji, różnicuje uprawnienia akcjonariuszy

posiadających taki sam pakiet akcji, czyli znajdujących się w takiej samej sytuacji, zmierzając w istocie w sposób nieuzasadniony do uprzywilejowania jednego tylko wspólnika „M.” Sp. z o. o. i uszczuplenia uprawnień wszystkich pozostałych akcjonariuszy.

Skarżąca, formułując problem, czy wprowadzenie w statucie spółki akcyjnej dodatkowego warunku uprawniającego do powoływania i odwoływania określonej liczby członków rady nadzorczej i jej przewodniczącego, polegającego na ustanowieniu wymagania posiadania pakietu akcji przez określony czas jest dopuszczalne zgodnie z art. 304 art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h., pomija, że postawą do uznania przez Sąd Apelacyjny spornego postanowienia statutu za niedopuszczalny było nie tylko wprowadzenie wymagania posiadania pakietu akcji przez określony czas, ale także to, że zgodnie z jego brzmieniem przez co najmniej dwa lata od daty wejścia w życie zmiany, wszyscy akcjonariusze poza „M.” sp. z o.o. pozbawieni zostali możliwości uzyskania prawa powoływania i odwoływania dwóch członków Rady Nadzorczej Spółki i powoływania jej przewodniczącego, bowiem nawet gdyby nabyli oni odpowiedni pakiet akcji, to jedynie ta spółka spełniałaby kryterium posiadania takiego pakietu przez okres co najmniej dwóch lat. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na retroaktywność postanowienia statutu, fakt, że dotyczy on zarówno obecnych, jak i przyszłych akcjonariuszy spółki, z wyjątkiem jednego z nich. Zatem nie sam fakt zawarcia w statucie wymagań dotyczących posiadania akcji przez określony czas był przyczyną uznania, że wprowadzone do statutu spółki zaskarżoną uchwałą postanowienie było niedopuszczalne zgodnie z brzmieniem art. 20 k.s.h., ale to, że uprzywilejowywał on jednego konkretnego akcjonariusza względem wszystkich innych. W tej sytuacji nie można przyjąć, że przedstawione w skardze zagadnienie wypełnia przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżąca w sposób nieuprawniony zawęży bowiem rozumowanie Sądu drugiej instancji, pomijając część istotnych argumentów przywołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

7. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania

pogłębionej analizy prawnej, wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się również, że dla stwierdzenia, że w sprawie wystąpiła przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący powinien wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy, a także powinien przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 września 2013 r., III SK 4/13, niepubl.).

Skarżąca nie przedstawiła dostatecznych argumentów świadczących o występowaniu w sprawie tak rozumianej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Ograniczyła się do podania, że dokonana przez Sąd Apelacyjny wykładnia art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz art. 385 § 2 k.s.h. w związku z art. 20 k.s.h. stoi w sprzeczności z ich literalnym brzmieniem. Skarga nie zawiera natomiast, poza podaniem własnej oceny rozstrzygnięcia przez skarżącą i poglądem, że wprowadzenie wymagania okresu posiadania pakietu akcji nie narusza zasady równego traktowania akcjonariuszy, konkretnych argumentów świadczących o tym, że wskazane naruszenie miało charakter kwalifikowany, widoczny *prima facie*, bez potrzeby dokonania głębszej analizy. Takie rozumowanie jest niewystarczające dla przyjęcia, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

8. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ k.p.c. oraz w związku z § 8 pkt 22 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

